

<https://helda.helsinki.fi>

Koronakriisi ja puutarhatalouden kasvu - uhka ja mahdollisuus

Kallio, Galina

2020-04-07

Kallio , G & Lehtinen , I 2020 , ' Koronakriisi ja puutarhatalouden kasvu - uhka ja mahdollisuus ' , Voima , Vuosikerta. 2020 .

<http://hdl.handle.net/10138/317755>

---

submittedVersion

Downloaded from Helda, University of Helsinki institutional repository.

This is an electronic reprint of the original article.

This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Please cite the original version.

(OSA 3)

Puutarhatalouden kasvu - uhka ja mahdollisuus

[Ingressi: Vaikka koronakriisi muiden uhkien ohella vaarantaa maailman ruokaturvan, saattaa kriisissä myös piillä mahdollisuus. Koronakriisi ja ruoka -trilogian viimeisessä osassa kysytään, tulisiko valtioiden tukea vanhaa vai rakentaa uutta.]

Vallitseva diskurssi antaa ymmärtää, että tehomaaatalous on [ruokaturvan perusta](#). Tämä ei kuitenkaan pidä paikkaansa, vaan suurimman osan "maailman" ruuasta [tuottavat pienviljelijät](#). Pienviljelijöillä on globaalisti hallussaan huomattavasti pienempi maapinta-ala, mutta silti he tuottavat suurimman osan sadoista. Paikallinen, pieni- ja monimuotoinen tuotanto on maailmanlaajuisen ruokaturvan tae, [ei sen este](#).

Viimeaikaisessa uutisoinnissa ovat korostuneet korona-kriisin maataloudelle aiheuttamat paineet. On kuitenkin paikallaan pohtia, keihin kriisi iskee pahimmin. Lukuisista maatalouteen kohdistuvista uhkakuvista huolimatta vaikuttaa siltä, että monimuotoisuutta ja omavaraisuutta rakentavat pienviljelijät eivät ole niitä, jotka suurimmin kärsivät käsillä olevasta tilanteesta.

Kuten kirjoitussarjamme ensimmäisessä osassa mainittin, eräs kriisin pinnalle nostamista huolenaiheista on [työvoiman saatavuus maataloilla](#). Toisin kuin erikoistuneet tuotantotilat, pienviljelijät eivät kuitenkaan ole yhtä lailla riippuvaisia ulkomailta tulevasta sesonkityövoimasta. Kotivara- tai kumppanuusviljelykään ei liioin kaadu työvoiman puutteeseen, sillä satoa hoidetaan tasaisesti koko satokauden ajan ja nostetaan sopivia määriä syöntirytmien ja asteittain kypsyvän sadon mukaan.

Toinen maataloutta riivaava huolenaihe on tuottajahintojen tippuminen ihmisten alkaessa suosia peruselintarvikkeita. Taloudellinen taantuma vähentää kalliimpien ja erikoisempien tuotteiden kysyntää; [kokoliha vaihtuu jauhelihaaksi](#). Samalla globaalimarkkinoiden hintavaihtelu voi äityä arvaamattomaksi. Monimuotoinen tuotanto ja ruuan vaihtoehtoiset vaihdantamallit kuitenkin takaavat perusruuan saatavuuden ilman, että viljelijät kärsivät kohtuuttomasti epävakaina hinnoista. Usean lajin kasvattaminen takaa, ettei toimeentulo ole kiinni yhdessä lajikkeessa. Lisäksi: esimerkiksi kumppanuustaloudessa kotitaloudet sitoutuvat ennakolta koko satokauteen tai osaan siitä. Viljelijän toimeentulo turvataan ennakkomaksuilla. Tällaisia mekanismeja hyödyntämällä pienviljelijät [eivät ole yhtä alttiita](#) hintojen heilahtelulle kuin tehomaaatalouden sopimusviljelijät.

Kumppanuustalous, kuten kotivaraviljelykin, voi luoda turvaa myös kotitalouksille. Kuluttajan taloustilanteen kiristyessä kumppanuusmaatalous tarjoaa joustovaraa: osan sadosta voi lunastaa tehtyä työtä vastaan. Vaihtoehtoisesti varakkaammat voivat auttaa vähätuloisia kumppanuusmaatilain jäseniä lahjoittamalla heille [solidaarisuusosuuksia](#). Taloudellisen tilanteen ollessa tiukilla on myös helpotus, mikäli ruokaa voi nostaa omalta takapihalta tai läheiseltä yhteisपालtalta.

Kolmas, etenkin tulevaisuutta koskeva huolenaihe on [satojen onnistuminen](#). Viljan, palkokasvien ja rehun tuotanto ovat muiden muassa kärsineet kuivista vuosista. Viljelyn ollessa monimuotoista ja maaperän ollessa elinvoimainen tilanne on toinen. Yhden tai

kahden lajin satovuosikato ei helposti kaada tilaa, kun 20 muuta viljeltyä kasvilajia selviytyvät säävaihteluista. Maan hyvä kasvukunto mahdollistaa kasveille paremmat kasvuolosuhteet haastavinakin aikoina. [Paikallinen ravinne- ja energiaomavaraisuus](#), monivuotiset lajit ja syötävät metsäpuutarhat lisäävät resilienssiä entisestään.

Monimuotoinen pienviljely on tehotuotantoa paremmassa turvassa tulevaisuuden mullistuksilta. Tämä näkyy vakautena ja rauhallisuutena. Eräs haastattelemamme pienviljelijä totesi maaliskuussa korona-epidemian vaikutuksista maatalouteen seuraavasti:

“En tiedä uskallanko sanoa tätä, mutta meille tämä ei ole mikään katastrofi. Meillä on kyllä rauhallisempaa, mutta samalla nähdään se mihin ollaan valmisteltu tätä tilaa jo useampi kymmenen vuotta. Tämä kriisi tulee nyt vähän aikaisemmin kun oletettiin, mutta meillä on täällä kaikki hyvin. Työntekijät on valmiina. Maat on mitä parhaimmassa kasvukunnossa ja sään ääriolosuhteet on jo testattu viime vuosina satomäärien kasvaessa.”

Nyt käynnistytävä talouskriisi tulee viemään työn mahdollisesti kymmeniltä tuhansilta suomalaisilta. Muut joutuvat arvioimaan oman työnsä mielekkyyttä syvältä kouraisevalla tavalla, sillä uutta nousukautta saadaan todennäköisesti odotella pitkään – mikäli mokomaa on luvassa ollenkaan. Suomalainen tuotantorakenne tulee todennäköisesti muuttumaan.

Koronakriisi on nostanut pinnalle “kovien” talousarvojen lisäksi myös aikaamme riivaaman merkityksettömyyden kokemuksen. Lähivuosina yhä useampi on tyhjän päällä, paitsi taloudellisesti myös henkisesti. Yhä useampi epäilee paitsi työnsä taloudellista tulevaisuutta, myös sen mieltä ja merkitystä. Puutarhanhoito ja kasvimaalla uurastaminen toimivat hyvänä vastalääkkeenä tälle yhteiskunnalliselle anomialle. Omaa ruokaa kasvattaessa tulokset ovat kouriintuntuvia, heti saatavilla.

Kotivaratuotanto on juurruttavaa, maadoittavaa ja mielekästä tekemistä, jossa ihmisen arvoa ei määritä kilpailukyky työmarkkinoilla. Lisäksi se tuottaa suoraa taloudellista hyötyä ja riippumattomuutta.

Maatilatyöhön osallistuminen [voi auttaa](#) pitkäaikaistyöttömiä tai mielenterveyongelmista kärsiviä pääsemään kiinni arkeen ja löytämään elämäntilanteeseensa mieltä ja merkitystä. Maatyö voi myös [ehkäistä masennusta](#). Epidemioiden lisääntyessä väestön perusterveys nousee myös tärkeäksi huolenaiheeksi; maaperän bakteeristolle altistuminen [parantaa tutkitusti](#) immuunijärjestelmän toimintaa.

Viime vuonna aloitetussa uudistavan maatalouden [tutkimushankkeessa](#) on havaittu, että juuri kokemus työn merkityksellisyydestä ajaa pienviljelijöitä tekemään ja jatkamaan työtään, vaikka uurastus usein tuntuukin raskaalta. Tutkimuksessa havaittiin myös, että useat nuoret aikuiset hakeutuvat maatiloille töihin tai harjoitteluun etsiessään merkityksellistä työtä, inspiraatiota elämään sekä usein myös halutessaan vaihtaa ammattiaan ryhtymällä viljelemään pienimuotoisesti.

“Paluu maalle” onkin ollut viime vuosina maailmalla kasvava ilmiö. Sitran taannoin julkistama Megatrendit-raportti [enteileekin](#) maaseudun houkuttelevuutta tulevaisuudessa, eritoten [ekologisen jälleenrakennuksen](#) myötä. Maaseudun Tulevaisuuden teettämän tutkimuksen mukaan liki joka kuudes suomalainen [harkitsee vakavasti maalle muuttoa](#). Koronakriisi

saattaa hyvinkin osoittautua vedenjakajaksi, joka kääntää merkittävän osan väestöä katseet kohti maaseutua.

Vallitsevan tehomaatalouden haastaminen ja puutarhatalouden - eli vaihtoehtoisten tuotanto- ja vaihdantatapojen - laajamittainen edistäminen vaatii kuitenkin radikaalia muutosta ajattelutavoissa. Kyse on oikeastaan vallankumouksesta suhteessa totuttuun. Vaihtoehtoisten ja pienimuotoisten ruuantuotannon, -prosessoinnin ja -jakelumallien kasvu heikentää ensinnäkin vallitsevien kauppaketjujen ja suurten toimijoiden neuvotteluasemaa.

Eräs tärkeimmistä kysymyksistä koskee työntekoa. Koska kotivara- ja pienviljely ovat työvoimaintensiivisempiä, tarkoittaa näiden edistäminen väistämättä ihmisten lisääntyvää osallistumista ruuan tuotantoon. Kestävämpi ruokajärjestelmä tarkoittaa, että suuremman osan väestöstä on [ennen pitkää siirryttävä](#) "takaisin" alkutuotantoon.

Ennen kaikkea: ruokaomavaraisuusasteen nostaminen ja keskittyneen tehomaatalousrakenteen purkaminen *uhkaa talouskasvua*, sillä ihmistyön "vapauttaminen" ruuantuotannosta on edellytys työn tuottavuutta optimoivalle ja lisääntyvää kulutusta tarvitsevalle kasvutaloudelle.

Ruokajärjestelmän pitäminen globalisoituneen markkinatalouden piirissä on kasvutalouden ja markkinoita hallitsevien etu. Tulevaisuuden ruokaturvan, ekologisen kestävyys ja ihmisten hyvinvoinnin puolustamiseksi tarvitaan kuitenkin radikaali muutos kohti omavaraistumista. Kestävää ruuantuotanto- ja jakelujärjestelmää rakennettaessa onkin syytä pohtia globaalin ja lokaalin suhdetta uudestaan. Vaikka maailmankaupan ei tarvitsekaan täydellisesti tyrehtyä, on tuontiruokariippuvuuden vähentäminen [kaikkien etu](#).

Koronakriisi on valtava mullistus, joka jättää jälkeensä valtavat määrät konkurssseja, työttömiä sekä epävarmuutta tulevista. Tämä tarjoaa myös mahdollisuuden kasvutalouden rakenteiden purkamiseen ja kestävämmien toimintatapojen lopettamiseen suuntautumalla muiden muassa ruuantuotannossa uudelleen.

Eräänä keskeisenä kysymyksenä on, millä tavalla valtio suuntaa resurssinsa; alkaako se ohjata maataloustuotantoa kohti laajempimittaista omavaraistumista ja kestävyyttä, vai pönkittääkö se olemassaolevia, kestävämpiä tuotantorakenteita? Samaan aikaan kun korona-epidemia näyttää luoneen mahdollisuuden uudenlaisen, regeneratiivisen ja resilientin maatalouden edistämiseen, voi suunta siis yhtä hyvin olla päinvastainen: olemassa olevan tuotantorakenteen säilyttäminen.

Onneksi meidän ei tarvitse jäädä katselemaan sivusta. Itse kullakin on mahdollisuus osallistua kriinkestävämmän ja ekologisesti terveemmän ruokajärjestelmän rakentamiseen.

Juuri nyt on aika perustaa kaupunkipuutarhoja ja perunamaita; juuri nyt on aika liittyä paikalliseen ruokaosuuskuntaan; juuri nyt on aika muuttaa maalle ja ryhtyä rakentamaan omaehtoista ruuantuotantoa ruohonjuuritasolla.

Aika on kypsä.

Kirjoitus on osa 3/3 Koronakriisi ja ruoka -sarjaa.